

ГЕНДЕРНІ ПРОЕКТИ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
(з досвіду участі Гендерного центру ХНУМГ імені О.М.Бекетова у
проектах гендерного бюджетування)

к.філос.н., доц. **Фесенко Г. Г.**

Центри гендерної освіти ВНЗ покликані формувати гендерні компетентності майбутніх фахівців та надавати експертну підтримку впровадженню гендерних підходів в усі сфери життєдіяльності громади. Зокрема, ГЦ ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, усвідомлюючи відповідальність за інтерпретацію, розповсюдження та використання нового знання, брав участь у проекті «Гендерне бюджетування на місцевому рівні» [3], в рамках договорів про науково-практичне співробітництво з виконавчими комітетами міських рад Харкова, Чугуєва (Харківської обл.) та меморандуму про співпрацю з Представництвом Фонду Фрідріха Еберта в Україні (2012-2013). Результати виконаних пілотних проектів були опубліковані [9,10] та презентовані на різних форумах, конференціях, зустрічах експертів з гендерного бюджетування [4-8].

У 2016 р. експертна робота ГЦ ХНУМГ ім. О.М.Бекетова з гендерного бюджетування була описана у посібнику ООН Жінки в Україні без належно оформлених посилань на авторів та виконавців гендерних бюджетних ініціатив. А жаль, бо матеріали проектів були широко оприлюднені на різних заходах, учасницями яких були й авторки посібника ООН Жінки. Це дає підстави стверджувати про вияв академічної недоброчесності у експертному середовищі.

Згідно з принципами академічної доброчесності, усі учасники освітніх, наукових, науково-практичних проектів мають підтримувати середовище, яке сприяє обміну знаннями, впровадженню інновацій, не порушуючи інтелектуальних/авторських прав партнерів. Етична поведінка в науково-практичній діяльності здатна сприяти покращенню отримуваних результатів, оскільки дотримання етичних принципів призводить до професійної чистоти, коректності у використанні різноманітних методів. Неприйнятним у освітній та науково-дослідницькій діяльності є плагіат (табл).

Компаративний аналіз текстів: ідентифікація плагіату

<p>Імплементація гендерних підходів у муніципальні програми розвитку житлово-комунального господарства / Т.Г. Фесенко, Д.М. Мінаєв, О.В. Беляцький, І.С. Усачов // Гендерна політика міст: історія та сучасність. Вип.4. – Х., 2013. - С. 238-240.</p>	<p>Гендерний аудит міського простору. Облаштування дитячих ігрових майданчиків. Досвід м. Харків // Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика: метод. посіб. / Іваніна Т., Жукова О., Євченко С. та ін.– К., 2016. – С. 57-60.</p>
<p>...</p> <p>За Державними будівельними нормами (ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій, п. 8.6.1) дитмайданчики призначаються для дітей до 12 років⁴, а для підлітків – спортивно-ігрові комплекси. Вихідною тезою для даного дослідження є визнання дитмайданчиків гендерно-нейтральними (ними користуються в однаковій мірі і хлопчики, і дівчатка), а спортивно-ігрових комплексів – гендерно-чутливими....</p> <p>... Саме тому актуальними для України стають бюджетні аналізи муніципальних програм комплексного благоустрою (в частині облаштування дитячих та спортивних майданчиків) для задоволення потреб усіх статево-вікових категорій дітей у якісному дозвіллі.</p> <p>У Харкові проекти з облаштування дитячих майданчиків включені до двох програм: - Програми розвитку і реформування житлово-комунального господарства м. Харкова на 2011-2014 рр. (далі – Програма ЖКГ); - Програми підтримки житлово-будівельних кооперативів та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків у місті <u>Харкові</u> (далі – Програма ОСББ).</p> <p>⁴ Благоустрій територій. Розділ 6. Благоустрій прибудинкових</p>	<p>У 2013 році робочою групою, до якої увійшли фахівці комунальних служб міста, експерти і представники місцевого самоврядування проведено бюджетний аналіз міських програм комплексного благоустрою (в частині облаштування дитячих майданчиків і спортивно-ігрових комплексів з точки зору задоволення потреб усіх гендерних груп жителів міста у якісному дозвіллі).</p> <p>У м. Харків проекти з облаштування дитячих майданчиків включені до двох програм:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Програма розвитку і реформування ЖКГ м. Харків на 2010-2014 роки (далі – Програма ЖКГ). - Програма підтримки житлово-будівельних кооперативів та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків у м. Харків (далі – Програма ОСББ). <p>За Державними будівельними нормами (ДБН Б.2.25:2011. Благоустрій територій, п.8.6.1), дитмайданчики призначаються для дітей до 12 років¹⁶, а спортивно-ігрові комплекси – для підлітків.</p> <p>_____</p> <p>¹⁶Благоустрій територій. Розділ 6. Благоустрій прибудинкових</p>

територій Пункт 8. Дитячі майданчики [Ел. ресурс]. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/publ/ditjachi_majdanchiki/1-1-0-342.

За Програмою ЖКГ, Департамент житлового господарства встановлює у дворах будинків комунальної власності стандартні комплекси з п'яти елементів, які підходять для перебування дітей з різними фізичними здібностями на одному ігровому просторі, загальною вартістю 21000 грн.

Бюджетування проектів з облаштування прибудинкових територій дитмайданчиками є гендерно-нейтральними з точки зору потреб хлопчиків та дівчаток, втім з точки зору задоволення потреб сім'ї з дітьми – гендерно-дискримінаційними. У бюджетах зі спорудження дитмайданчиків відсутні витрати на урахування потреб батьків дітей дошкільного віку. Дорослі (мами, тати, бабусі, дідусі та ін.) мають обов'язково супроводжувати дітей до 7 років, тому у комплект дитмайданчику обов'язково мають бути включені лави для батьків.

В умовах обмежених бюджетних ресурсів включення інтересів батьків у проекти облаштування дитмайданчиків можна здійснити шляхом перерозподілу коштів. Наприклад, вилучивши із списку елементів тенісний стіл, що за функціонально-технічними характеристиками розрахований на вікову категорію 7-18 років (а дитмайданчик охоплює категорію дітей 6-12 років).

територій Пункт 8. Дитячі майданчики [Ел. ресурс]. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/publ/ditjachi_majdanchiki/1-1-0-342.

За програмою ЖКГ Департамент житлового господарства встановлює у дворах будинків комунальної власності стандартні комплекси з п'яти елементів, які підходять для перебування дітей з різними фізичними здібностями на одному ігровому просторі, загальною вартістю 21000 грн.

Малюнок 3.

Обладнання для дитячого майданчика за програмою ЖКГ

Бюджетування проектів з облаштування прибудинкових територій дитмайданчиками є гендерно-нейтральними з точки зору потреб хлопчиків і дівчаток, втім із погляду на задоволення потреб сім'ї з дітьми – гендерно-дискримінаційними. У бюджетах зі спорудження дитмайданчиків відсутні витрати на урахування потреб батьків дітей дошкільного віку. Дорослі (мами, тати, бабусі, дідусі та ін.) мають обов'язково супроводжувати дітей до 7 років¹⁷, тому до комплекту дитмайданчика обов'язково мають бути включені лави для батьків.

В умовах обмежених бюджетних ресурсів врахування інтересів батьків у проектах облаштування дитмайданчиків можна здійснити шляхом перерозподілу коштів. Наприклад, вилучивши із списку елементів тенісний стіл, що за функціонально-технічними характеристиками розрахований на вікову категорію 7-18

У підсумку пропонується включити до Програми розвитку і реформування ЖКГ м. Харкова на 2011-2014 рр. наступні гендерні ініціативи:

1) у проекти з облаштування спортивних майданчиків включити зони для активного відпочинку дівчат категорії 12+;

2) з метою задоволення потреб батьків (дорослих, які супроводжують дітей віком до 7 років) у списку стандартних елементів дитячого майданчика замінити тенісний стіл на «лави» (можуть бути різні варіанти – лава як елемент пісочниці, окрема лава тощо);

За Програмою ОСББ Департамент житлового господарства може встановлювати на прибудинкових територіях дитячі майданчики з нестандартною комплектацією із врахуванням побажань членів ОСББ (мешканці сплачують частину вартості елементів майданчика). Втім для облаштування спортивно-ігрових комплексів у дворах ОСББ кошти місцевого бюджету не передбачені. Отже, з метою створення рівних умов для користування прибудинковою територією усіма статево-віковими групами дітей пропонується доповнити Програму проектами облаштування гендерно-справедливих спортивно-ігрових комплексів для дітей вікової категорії 12+.

років (а дитмайданчик охоплює категорію дітей до 12 років).

Гендерний аналіз програм благоустрою прибудинкових територій виявив також їх «гендерну сліпоту» до дівчат категорії 12+ – через бюджетування проектів зі спорудження спортмайданчиків, орієнтованих переважно на хлопців. Отже, було запропоновано до проектів із облаштування спортивних майданчиків включити зони для активного відпочинку дівчат категорії 12+.

За Програмою ОСББ, Департамент ЖГ, враховуючи побажання членів ОСББ (мешканці сплачують частину вартості елементів майданчика), може встановлювати на прибудинкових територіях дитячі майданчики з нестандартною комплектацією. Втім, для облаштування спортивно-ігрових комплексів у дворах ОСББ кошти місцевого бюджету не передбачені. Отже, спостерігається гендерна дискримінація дітей вікової категорії 12+ у праві на облаштований простір прибудинкової території. З метою створення рівних умов для користування прибудинковою територією усіма статево-віковими групами дітей було запропоновано доповнити Програму проектами облаштування гендерно-справедливих спортивно-ігрових комплексів для дітей вікової категорії 12+.

<p>Також пропонується максимально враховувати потреби мешканок та мешканців ОСББ при бюджетуванні проектів з облаштування дитячих майданчиків. У проектуванні дитмайданчиків спиратися на статистичний аналіз гендерних потреб дітей та їх батьків. Для гендерно справедливого розподілу коштів (міського бюджету та коштів ОСББ), призначених для дитячого облаштування прибудинкової території враховувати гендерний склад користувачів: % (до 12 років) + % (дівчат 12+) + % (хлопців 12+) + % (батьків, що мають дітей до 7 років).</p>	<p>До того ж було рекомендовано під час бюджетування проектів із облаштування дитячих майданчиків максимально враховувати потреби мешканок і мешканців ОСББ, а в проектуванні дитмайданчиків спиратися на статистичний аналіз гендерних потреб дітей і їхніх батьків. Для гендерносправедливого розподілу коштів (міського бюджету та коштів ОСББ), призначених для облаштування прибудинкової території, слід обов'язково враховувати гендерний склад користувачів: % (дітей до 12 років) + % (дівчат 12+) + % (хлопців 12+) + % (батьків, що мають дітей до 7 років).</p>
---	---

Таблиця наочно демонструє недотримання авторками посібника принципів та правил академічної чесності – «усвідомлене опублікування чужого тексту під іменем особи, яка не є автором цього твору, без належного оформлення посилань», тобто плагіат (п. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

У Кодексах академічної доброчесності відзначається, що слід вміти розрізняти безпосередній плагіат та запозичення інформації, на основі якої створюється новий дослідницький продукт за умов додержання правил академічної чесності у науковому експерименті» [1, с. 123]. Розробка теми, якою займається інша особа, не може вважатися порушенням, але неприпустимими є запозичення унікального методу дослідження. Виходячи з того, що плагіатом є копіювання сутності оригінального продукту [2, с. 136],

посібник ООН Жінки в Україні демонструє приклад інтелектуальної крадіжки методики, розробленої ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. Адже у своїй програмній діяльності ООН Жінки в Україні наголошує на ролі посібника як «власної методології гендерно-орієнтованого бюджетування, релевантної для України» (REP-005/2016 Organization to provide capacity building training for the local state structures in Gender-Responsive Planning and Budgeting in eastern Ukraine, p. 5)».

Вище наведені факти засвідчують необхідність актуалізації стратегія протидії плагіату в українському середовищі гендерних експертів, а також розробки правового інструментарію боротьби з цим ганебним явищем. Українській громаді потрібна нова якість взаємодії Гендерних центрів ВНЗ з іншими учасниками громадянського суспільства та міжнародними організаціями. Вкрай важливо, щоб переважна частина учасників гендерного руху дотримувалася принципів наукової чесності та об'єктивності, діяла прозоро та самокритично.

Література

1. Артюхов А., Меньшов О. Академічна чесність у наукових дослідженнях // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету/Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. – К.; Таксон, 2016. – С. 121 – 132.
2. Буяк Б. Правові аспекти академічної чесності та боротьби із плагіатом // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету/Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. – К.; Таксон, 2016. – С. 133 – 150.
3. Гендерне бюджетування на місцевому рівні / Гендерний центр ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – Режим доступу: <http://gc.kname.edu.ua/index.php/uk/nashi-proekty/gendernoe-byudzhetirovanie-na-mestnom-urovne>.
4. Експертна зустріч консультантів з гендерного бюджетування: програма / Організатор: Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні. – Львів, 7-8 листопада 2012.
5. Експертна зустріч «Формування спільної експертної платформи з впровадження гендерно-чутливого бюджетування на державному та місцевому рівнях України»: програма / Організатори: Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, ООН Жінки, Проект «Надання підтримки Міністерству фінансів України у впровадженні гендерно-орієнтованого бюджетування». Київська обл., 23-24 квітня 2014 р.

6. Програма тренінгу «Моніторинг бюджетних асигнувань та донорської допомоги, запровадження гендерного бюджетування як інструменти підвищення підзвітності уряду і донорів щодо фінансування проблем гендерної рівності» / Організатор: ООН Жінки. - Львів, 9-10 листопада 2012.
7. Програма III міжнародної науково-практичної конференції «Гендерна політика міст: історія та сучасність» (Харків, 23-25 жовтня 2013 року). – С. 6. – Режим доступу: http://gc.kname.edu.ua/images/docs/programma%D0%86%D0%86%D0%86_conf.pdf.
8. Програма конференції «Гендерне бюджетування як інструмент реалізації гендерної політики» / Організатори: Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, ООН Жінки. – Київ, 13- 14 листопада 2013 р.
9. Фесенко Т.Г. Імплементация гендерних підходів у муніципальні програми розвитку житлово-комунального господарства / Т.Г. Фесенко, Д.М. Мінаєв, О.В. Беяцький, І.С. Усачов // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків, 23-25 жовтня 2013 року) «Гендерна політика міст: історія і сучасність». Вип. 4: наук. зб. – Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. – С. 238-240.
10. Фінансування шкіл естетичного виховання м. Чугуєва Харківської області: гендерний вимір бюджетної політики // Гендерні аспекти бюджетування на місцевому рівні: практичний посібник; Фонд ім. Фрідріха Еберта в Україні. – К., 2012. – С. 27 – 29.